

RESUMÉ:

Magie, mystika a liturgie: židovská tradice v amuletech pozdní antiky

Magic, Mysticism and Liturgy: Jewish Tradition in Amulets of Late Antiquity

Marek Vinklát

Tato dizertační práce se zaměřuje na fenomén aramejských magických misek, neboli aramejských zaklínacích misek, amuletů pocházejících z Mezopotámie pozdní antiky. Jedná se o první českou monografii na toto téma a také o smělý pokus přeložit tyto již publikované misky do českého jazyka. Po úvodu, který objasňuje způsob výběru a překladu šestnácti zkoumaných misek, pojednává autor o dějinách bádání o těchto zvláštních amuletech. Je zde představeno mnoho badatelů minulosti i současnosti, jejich teorie, postoje k miskám a publikace. Zvláštní část druhé kapitoly je věnována problematice černého trhu se starožitnostmi a ilegálnímu obchodu s aramejskými magickými miskami.

Třetí kapitola se zabývá možnými vztahy misek a literatury hechalot, která je také stručně představena a popsána. Autor analyzuje a překládá pět aramejských magických misek a srovnává jejich výjimečný obsah s příslušnými makroformami literatury hechalot. Jak zmínili někteří badatelé, aramejské magické misky byly psány lidmi, kteří znali literaturu hechalot, případně ji i vytvářeli. Následující kapitola hovoří o vlivu synagogální liturgie na zaklínací misky. Bylo zjištěno, že inspirace byla čerpána především z večerní bohoslužby a z noční recitace Šema. Dvě misky by dokonce mohly být považovány za nejstarší rukopisy Mišny, jelikož obsahují traktát Zvachim 5,3-4, který se čte při ranní bohoslužbě. Pátá kapitola popisuje užívání Bible v židovské magii a zaměřuje se na tři aramejské magické misky. Jedna z nich byla pravděpodobně zhotovena podle mezuzy. Dvě další misky v sobě obsahují verše z Targumu Onkelos a také z Targumu Jonatan. Tyto misky by mohly být opět považovány za nejstarší dochované rukopisy targumů. Poslední kapitola věnovaná analýzám a překladům se zaměřuje na legendární postavu Lilit a na její tři protivníky, anděly Senoje, Sensenoje a Senmangelofa. Zde je čtenářům představen příběh o jejich původu, jenž je doložen v Abecedě Ben Siry. Ten je srovnán s velmi podobnou historií dochovanou v jedné z aramejských magických misek. Další část kapitoly se zabývá historickými postavami

rabínů jménem Jošua bar Perachia a Chanina ben Dosa, kteří v textech misek figurovali v roli exorcistů. Pověsti o Lilit, andělech a zmíněných divotvůrcích byly v průběhu času sloučeny do jediného zaříkávání, které je osvětleno s pomocí dvou hebrejských amuletů z Židovského muzea v Praze.

Závěr dizertační práce odpovídá na otázky položené v úvodu. Ukazuje, že studium aramejských magických misek je velmi důležité, jelikož artefakty mohou obsahovat mnoho zajímavých a důležitých informací pro judaistiku a biblistiku. Autoři misek museli být vzdělaní v liturgii, v targumech a v rabínské a hechalotické literatuře. Není pochyb o tom, že patřili do střední vzdělanecké třídy. Jednalo se pravděpodobně o písaře, pracovníky synagog, meturgemany a lékaře, jak ostatně ukazuje dodatek o lékařské terminologii v aramejských magických miskách, který je uveden také v závěrečné kapitole. Poslední část samotné práce stručně popisuje vybrané vědecké teorie o vztahu náboženství a magie. Tyto teorie jsou aplikovány na téma našich aramejských zaklínacích misek a tím prověřeny.